

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

Бурлака І.В.

старший викладач,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЩОДО СТИМУЛІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Восени 2015 року Міністерством освіти України було розіслано листа № 1/9-454 від 25 вересня щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах України [1]. Зокрема, в листі наголошувалося, що «з метою забезпечення належного рівня фізичного виховання у вищих навчальних закладах Міністерством освіти і науки буде внесено зміни до Типової форми контракту з керівником державного вищого навчального закладу, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2014 року № 726, які передбачатимуть запровадження персональної відповідальності за забезпечення, розвиток та модернізацію фізичного виховання студентів, а також підготовку та оприлюднення щорічного звіту про стан фізичного виховання та спорту у навчальному закладі».

Таким чином було підкреслено важливість фізичного виховання та відповідальність за забезпечення належного рівня викладання та проведення занять на сучасному рівні, що стимулювало б студентів до занять спортом та фізкультурою.

Цікавими видаються стимули, які рекомендовано використовувати викладачам для підвищення зацікавленості студентів у заняттях фізкультурою та підтримання їх загального інтересу до рухової активності.

Розглянемо ці стимули з точки зору застосування в роботі викладачів фізичного виховання груп тенісу у Національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут».

1. Рейтинг. Врахування спортивної активності в рейтинговому оцінюванні освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу, яке має проводитись відповідно до статті 32 Закону України «Про вищу освіту» [2].

Очевидно, мова йде про п.7 ст. 32: «запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу» та п. 17 ст. 32: «встановлювати власні форми морального та матеріального заохочення учасників освітнього процесу».

Оскільки «учасниками освітнього процесу» є як студенти, так і викладачі, доцільно розрізняти їх рейтинги. Що стосується оцінювання освітнього рівня студентів, тобто, в даному випадку, їх фізичної підготовленості, то тут у більшості університетів вже відпрацьована система рейтингового оцінювання [3].

Що ж до рейтингового оцінювання «освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень» викладачів з фізвиховання, то ця сфера переживає непрості часи. Спроби уніфікувати оцінювання якості роботи викладачів ВНЗ, незалежно від специфіки дисципліни, яку вони викладають, часто призводять до того, що акцент в оцінюванні їх роботи, тобто, рейтингу, базується на тих же критеріях, що і у викладачів, скажімо, математики чи хімії. Це досить часто призводить до того, що викладач з фізичного виховання значну частку свого часу витрачає на діяльність, яка є суто формальною і ніяк не сприяє виконанню ним свого основного завдання: прищеплювання студентам звички до рухової активності, потреби регулярно займатися спортом і вести здоровий спосіб життя. Наприклад, зусилля викладача фізвиховання по організації спортивних змагань та проведення індивідуальних бесід зі студентами, як це рекомендує Міністерство освіти, ніяк не впливають на його рейтинг.

2. Стимул. Визначення вимоги фізкультурно-спортивної активності як обов'язкової чи дуже пріоритетної для висування студентів для участі в програмах академічної мобільності та доступу до обмежених ресурсів навчального закладу, надання знижок в оплаті додаткових освітніх послуг.

Правомірність застосування такого стимулу є досить спірною. По-перше, вимоги до учасників програм академічної мобільності встановлює, у першу чергу, університет, який приймає наших студентів. Навряд чи, запрошуючи студентів інженерних спеціальностей, ключовим критерієм для зарубіжного університету буде факт успішної фізкультурно-спортивної активності претендента. Крім того, введення такого критерію може створити підґрунтя для зловживань у разі, коли на одне місце є кілька бажаючих і постає питання хто ж все таки зможе скористатися можливістю навчання по програмі мобільного обміну.

Привілеї спортсменам і фізкультурникам у доступі до обмежених ресурсів навчального закладу теж потребують уточнення. По-перше, такий підхід порушує рівність прав студентів на отримання освіти. По-друге, формулювання «обмежені ресурси навчального закладу» є дуже розмитим. Наприклад, до цієї категорії можна віднести обмежену кількість кортів та невідповідність їх пропускної спроможності потребам всіх бажаючих студентів. Постає запитання – кому повинна віддаватися перевага? Тим, хто вже має хороший рівень підготовки і може бути віднесений до «привілейованих», чи тим, хто тільки починає грати і готовий проводити години на корті в активному русі, але не матиме такої можливості із-за того, що перевагу віддано більш вправним? З іншого боку, логічно заохочувати тенісистів хорошого рівня, надаючи їм додаткові можливості для тренування, адже саме вони визначатимуть рівень університетських змагань, про які йдеться нижче, і це, у свою чергу, сприятиме заохоченню маси студентів до занять спортом.

Цікавою видається ідея стимулювання «надання знижок в оплаті додаткових освітніх послуг», і вона може використовуватися, але для цього повинно бути гарантоване джерело фінансового забезпечення. Адже додатковими освітніми послугами можуть бути, наприклад, курси іноземної мови для студента, або оплата вебінарів з профільних для нього дисциплін, що проводять викладачі зарубіжних університетів. У разі існування у ВНЗ фонду, призначеного для підтримки такого стимулювання, ті, хто приймає рішення про її надання, повинні бути дуже гнучкими, адже варіантів «додаткових освітніх

послуг» може бути досить багато і бюрократія не повинна мати шансу поховати хорошу ідею.

3. Змагання. У разі розширення спектру університетських спортивних змагань (на рівнях країни, регіону, міста, вищого навчального закладу, факультету, інституту, студентського містечка тощо) постане можливість мотивувати більше студентів до регулярної організованої фізичної активності. Зазначені заходи можуть бути підтримані органами студентського самоврядування у самих різних формах, включаючи матеріальне стимулювання переможців.

З усіх запропонованих Міністерством варіантів стимулювання належного рівня фізичного виховання у вищих навчальних закладах, цей варіант вимагає найбільш потужного фінансового забезпечення. Проведення спортивних змагань на належному рівні, навіть за умови наявності в університеті власних спортивних споруд і коштів, є справою дуже витратною. Той рівень комунікацій, який характерний для сучасності, дає можливість студентам бачити, як виглядає проведення подібних змагань в університетах світу. На думку автора, модернізація підходів до університетської фізкультури та спорту неможлива без участі студентів у міжнародних змаганнях. Але, як уже зазначалося, це потребує коштів.

Як приклад, можна навести тенісні турніри команд у рамках змагань, які щорічно проводить Спортивна асоціація університетів Європи, EUSA (European University Sports Association). У 2015 році цей турнір відбувся у Польщі, і організацію його підтримували спортивні організації країни. Це був перший турнір Асоціації, в якому взяли участь українські тенісисти (Львівський інститут фізкультури), і в жіночому турнірі саме львів'янки були першими. Участь в таких змаганнях дійсно надихає молодь і дає їм змогу отримати безцінний досвід, але для багатьох молодих людей участь у таких заходах – недосяжна мрія, тому що потрібен певний внесок, який для більшості наших студентів є непідйомним. Пошук спонсора – це також незвична практика для наших студентів, і тут могли б дійсно надати допомогу керівники ВНЗ, які співпрацюють з багатьма підприємствами, здатними виступити у цій ролі. Крім того, у будь-яких міжнародних змаганнях існує процедура реєстрації участі та супроводу, і це теж може бути завданням викладачів та тренерів. Але за таку роботу – підготовку команди, комунікацію з міжнародними організаціями для участі студентів у змаганнях тощо, тобто таку, яка дійсно сприяє розвитку студентського інтересу до фізичної активності та спорту, за існуючої системи оцінювання викладач фізвиховання у ВНЗ не отримає ніяких плюсів до свого особистого рейтингу. Це питання дійсно актуальне, і воно вимагає вирішення на рівні керівництва університетів, оскільки саме воно уповноважене Законом України «Про вищу освіту» приймати рішення з цього питання та визначати, як буде розраховуватися рейтинг у рамках конкретного університету (п. 7 ст. 32: «запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу»).

4. Сертифікати та кваліфікації. Фіксація успіхів студентів у заняттях фізичною культурою та спортом шляхом видачі відповідних сертифікатів про досягнення, а в більш просунутих випадках присвоєння додаткової кваліфікації із записом у додаток до диплома, навіть видача вищим навчальним закладом

диплома власного зразка про додаткову фізкультурно-спортивну або прикладну кваліфікацію (тренери та судді аматорських змагань, парамедики тощо) за умови виконання відповідних офіційних вимог з видів спорту.

Цьому виду стимулювання останнім часом не надається особливого значення, і це є великою помилкою. Таке заохочення не вимагає великих коштів, але створює атмосферу значущості досягнень та їх визнання. Додатково можна було б запрошувати для вручення сертифікатів або призів представників деканату, ректорату, спортсменів або інших відомих осіб, які займаються відповідним видом спорту навіть як любителі. Це і було б демонстрацією того, що для керівництва університету фізичне виховання молоді – важлива справа.

5. Медійна підтримка, яка може формувати культуру фізичної активності, ставлення до власного тіла та формування фізичного здоров'я, рекламувати успіхи студентів-спортсменів на змаганнях усіх рівнів тощо

В багатьох університетах, в тому числі і Національному технічному університеті України «КПІ», існує медійна підтримка досягнень студентів. У першу чергу, такими медіа зараз є соціальні мережі, в тому числі локальні, університетські. Залучення регіональних або національних медіа може бути проблемою. І головною проблемою буде не потреба в коштах, а нестача або відсутність досвіду спілкування студентів, та й викладачів, технічних ВНЗ із засобами масової інформації та незнання їх специфічних вимог (якості фотоматеріалів, об'єму та стилю тексту і т.п.).

Для молодих людей особливо важливе визнання їх успіхів і досягнень, в тому числі і в спорті, тому важливо знаходити способи медіапідтримки. Це може бути потужним стимулом. Для цього можна залучати студентів спеціальностей, що мають відношення до маркетингу, public relations, для них це буде чудова практика.

Підсумовуючи, можна зазначити, що способи стимулювання, запропоновані Міністерством до використання викладачами ВНЗ з фізичного виховання, логічні і не мають перешкод до застосування за виключенням тих, які потребують фінансового забезпечення (позиції «Змагання», «Стимул»). Крім того, потребує подальшого розвитку питання мотивації викладача до застосування більш різноманітних форм фізичного виховання, які б, з одного боку, сприяли більшій зацікавленості студентів у заняттях спортом, а з іншого – враховувалися б у рейтинговому оцінюванні професійної діяльності викладача.

Список використаних джерел:

1. Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах: Лист Міністерства освіти і науки від 25.09.2015 № 1/9-454 від 25.09.2015 // Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4440->
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. #1556-VII (із змінами та доповн.) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – С. 2004.
3. Бурлака І. В. Про особливості оцінювання рівня фізичної підготовленості студентів ВНЗ неспортивного профілю / І. В. Бурлака // «Перспективи розвитку сучасної науки» (м. Чернігів, 06-07 травня 2016 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016.